

AKADEMISK HÖGTIDSSKRIFT 2010

HÖGSKOLAN
DALARNA

Innehåll

Inledning

Peter Samuelsson Ordförande Högskolestyrelsen	5
---	---

Rektor

Marita Hilliges	6
-----------------------	---

Professorer

Anna Ehrenberg vårdvetenskap med inriktning omvårdnad.....	8
Irene Gilsenan Nordin engelska	9
Bo G Jansson litteraturvetenskap.....	10
Christian Kullberg socialt arbete	11
Kevin McKee äldreområdet.....	12
Michail Tonkonogi medicinsk vetenskap inriktning idrottsfysiologi	13
Rune Wigblad företagsekonomi inriktning industriell ekonomi	14
Kerstin Öhrn vårdvetenskap inriktning munhälsa.....	15

Gästprofessorer

Kamal Abu-Deeb arabiska.....	16
Mischa Gavrilusjov bildproduktion	17
Steven Saxonberg sociologi med inriktning politisk sociologi	18
Bo Sundberg informatik.....	19
Tina Wik byggteknik	20

Forskningspresentationer Docenter	22
---	----

Forskningspresentationer Doktorer.....	24
--	----

Högskolan Dalarna firar åter Akademisk högtid

Högskolan Dalarna har i år antagit en ny vision. Egen rätt att examinera doktorer har en framträdande plats i visionen. Det innebär att vi kan erbjuda våra studenter utbildning från grund- till forskarnivå. Den forskning, det vill säga framtagning av ny kunskap, som bedrivs vid Högskolan har utomordentligt god kvalitet och omfattning, men våra forskare har hittills utbildats vid andra lärosäten. Egen examensrätt är därför ett viktigt mål.

Vidare är det nödvändigt att föra ut ny kunskap på ett så effektivt sätt som möjligt. Högskolan Dalarna leder idag utvecklingen av moderna teknikburna kunskapsprocesser, som är ett viktigt led i en gedigen utbildning. Nästa generations lärande handlar om hur tekniken kan vara ett stöd i utbildningen men även i forskning samt hur vi kan forska om teknikburna kunskapsprocesser.

Som ordförande i styrelsen för Högskolan Dalarna har det fallit på min lott att hälsa välkommen till 2010 års Akademisk högtid. Vi installerar nu en ny rektor som ska leda Högskolan in i framtiden och förverkligandet av visionen. Hon har utmärkta kvalifikationer för att ta sig an de utmaningar som ligger framför oss. Jag välkomnar henne särskilt och ser fram emot vårt samarbete och lyckönskar henne i hennes framtida värv.

Vi firar nu de åtta professorer och fem gästprofessorer som har utsetts sedan den senaste akademiska högtiden hösten 2008. Vi firar de sex medarbetare som blivit docenter. Vi firar likaså de 22 som har avlagt doktorsexamen – ännu så länge vid andra lärosäten än vårt eget.

Jag lyckönskar dem alla och ser förväntansfullt fram emot deras fortsatta bidrag till vetenskapen och till Högskolan Dalarnas utveckling.

Peter Samuelsson
Styrelsen för Högskolan Dalarna
Ordförande

Marita Hilliges

Rektor

Marita Hilliges disputerade 1997 vid Karolinska Institutet i ämnet neurovetenskap på en avhandling om nerver i slemhinna och hud. Hon fortsatte att studera människans smärtnerver med stöd av ett forskarstipendium i Erlangen i tyska Bayern och i Uppsala och Oslo. 2002 blev hon docent i vävnadsbiologi vid Karolinska Institutet. Perioden 2002–2010 var hon verksam som lärare, forskare, verksamhetschef, nämndordförande och prorektor vid Högskolan i Halmstad. Kvalitetsfrågor har kommit att utgöra en central del i hennes arbete. Hon utsågs till professor i neurovetenskap 2008.

Marita Hilliges tillträdde som rektor vid Högskolan Dalarna den 1 juli 2010.

Ett bra akademiskt arbete

Jag kan inte tänka mig ett intressantare arbete än den på en högskola. Att få fördjupa sig och forska i något, att få förmedla gedigen kunskap, att väcka någons nyfikenhet och djärvhet, samt att med ödmjuk kritisk blick se bortom det uppenbara och självklara. En högskola samlar många spännande människor vars frågor och svar, tankar och möten bygger upp och förnyar den mänskliga erfarenheten.

En modern högskola, som Högskolan Dalarna, syns och agerar i samhället. I vissa delar driver vi också på samhället. Jag misstänker vi är regionens mest internationella arbetsplats med anställda och studenter från olika delar av världen. Våra nätbaserade utbildningar överbryggar avstånd och gör det möjligt för många att förena familj, boende och karriär. Nästan all vår forskning sker tillsammans med företag och organisationer, och berör angelägna frågor såsom företagande och arbetstillfällen, kulturell insikt och utbyte, miljö och energi, bättre hälsa och vård. Våra lärare och forskare efterfrågas som rådgivare och aktörer i olika samhällsfunktioner.

I högskolans politiska värld diskuteras nu livligt om kvalitet och anställningsbarhet. Genom provningar och rankningar indikeras hur olika väl landets högskolor utbildar, hur nyttiga de är på kort och möjligen också på lång sikt.

Inom EU finns röster som menar att all högre utbildning bör utformas så att studier leder till anställning eller yrkesverksamhet inom det ämne man studerar. Den som har en ekonomutbildning ska ägna sig åt pengar och räkenskaper annars har utbildningssystemet slösat med resurser. Mot detta kan sättas akademins tradition av mer fria ämnen och värdet av bildning och vetenskaplig fostran.

För individen kan en bra utbildning vara en som ger många möjligheter. Bland mina studiekamrater från tandläkarhögskolan på 1980-talet finns det idag kunniga generaldirektörer och handelsministrar, ja till och med en framgångsrik hip-hop-artist.

Vi som varje dag verkar vid en högskola vet, för att fritt citera den amerikanske uppfinnaren Edison, att geni är en blandning av inspiration och transpiration. Men kanske mer än något annat, vilar en högskola på passion, övertygelse och arbetsglädje.

Mitt vetenskapliga patos har varit de riktigt tunna nervfibrer som finns och förgrenar sig i hud och slemhinnor. De allra tunnaste av dem är C-fibrerna. Vi kan bunta ihop ungefär 20 000 av dem i ett vanligt hårstrå! Då de är så tunna kan de tränga sig mellan överhudens epitelceller. Det kanske inte låter så märkvärdigt men kom då ihåg att överhuden (epidermis), ett skikt på en knapp halvmillimeter, är en livsavgörande barriär och resultatet av årmiljoner av evolution.

Vi neurobiologer brukar ibland filosofiskt undra var världen och medvetandet egentligen håller till. Vår övertygelse är att det mesta rymts i det av epidermis inpackade saltvattnet, bland kroppens nervceller och nervimpulser.

I min akademiska resa har arbetsglädjen funnits i upptäckterna, i känslan av att i mikroskop se och i text beskriva något ingen annan sett förut, liksom i arbetet med att planera föreläsningar, leda laborationer och skapa kluriga tentamensfrågor. Med tiden kom även ledningsmöten, akademisk förvaltning och rimlig byråkrati att ha sina ljusa sidor.

Att ha fått förmånen att leda akademiskt arbete är rikt och inspirerande. Resultat och kvalitet i akademiskt arbete utgörs inte enbart av svaren på hur vi uppfyller olika intressenters förväntningar, eller hur akademiska kollegor finner vår nivå eller prestation. Främst beror resultat och kvalitet av hur väl vi alla känner till och fullföljer våra olika dagliga uppgifter. God kvalitet skapas utifrån en stolt och idog inställning – det vi gör bra idag kan vi göra ännu lite bättre imorgon!

Anna Ehrenberg

Professor i vårdvetenskap med inriktning omvårdnad

Anna Ehrenberg är legitimerad sjuksköterska. 1997 kom hon till Högskolan Dalarna som lektor och disputerade 2000 vid Uppsala universitet. Under ett halvt år 2003 var hon forskare vid Hälsoakademin, Örebro universitet, och sedan under ett år lektor vid University of Alberta i Kanada innan hon återvände till Högskolan Dalarna. 2005 blev hon docent i vårdvetenskap med inriktning omvårdnad vid Örebro universitet.

Sedan 1 september 2009 är hon professor i vårdvetenskap med inriktning omvårdnad vid Högskolan Dalarna. Hon är idag forskningsledare för området Hälsa, livskvalitet och välfärd vid Högskolan Dalarna.

Beslutsstöd som ökar tillgängligheten till forskningsresultat för bättre vårdkvalitet

Trots tillgång på modern teknik och välutbildad personal visar ett flertal studier att det finns ett gap mellan aktuell kunskap och vad som görs i vården. Följden av detta är att alla patienter inte får samma tillgång till adekvat vård. I det komplexa och högt uppdrivna arbetstempot i vården finns därför ett stort behov av stöd för att handla utifrån bästa tillgängliga kunskap.

Med minskade resurser inom hälso- och sjukvård och ökande vårdbehov ställs än större krav på att använda aktuell kunskap. Kunskap är för mig ett brett begrepp. Med kunskap menar jag forskningsbaserad vetenskaplig kunskap, men även kunskap baserad på etablerad klinisk erfarenhet och patientens önskemål och krav.

Jag har i min forskning inriktat mig på vårdinformatik och forskningsanvändning, med fokus på hur omvårdnads kunskap kan göras tillgänglig och tillämpas inom hälso- och sjukvård. Mina intressen är främst forskningsanvändning, kliniskt beslutsfattande, patienters delaktighet i vårdplanering, datoriserat beslutsstöd och termer för omvårdnad.

Mot bakgrund av det gap jag ser mellan aktuell kunskap och vad som görs i vården har jag valt att studera två huvudspår. Ett spår är inriktat på studier av sjuksköterskestudenters och nyfärdiga sjuksköterskors förmåga till ett kritiskt förhållningssätt och användning av ny kunskap i omvårdnadsarbetet. De studierna bedrivs bland annat inom ramen för en brett upplagd nationell longitudinell undersökning. Ett annat spår är inriktat på att förstå kliniskt beslutsfattande i omvårdnadsarbetet och att pröva om datoriserat beslutsstöd kan förbättra vårdpersonalens arbete och leda till bättre vårdkvalitet och säkerhet för patienter. Jag bedriver interventionsstudier inom kommunal äldreomsorg och sjukhusvård inom detta område.

Jag studerar även arbetsförhållanden och vårdprocesser på akutmottagningar i syfte att beskriva aktiviteter som pågår, störningar och avbrott i arbetet och hur detta påverkar patientsäkerheten.

Irene Gilsenan Nordin

Professor i engelska

Irene Gilsenan Nordin, som är född i grevskapet Meath, i Irland, har undervisat i engelska vid Högskolan Dalarna sedan 1992. Hon disputerade 1999 vid Uppsala universitet med en avhandling om den irländske poeten och Nobelpristagaren i litteratur, Seamus Heaney. 2003 startade hon DUCIS, Dalarna University Centre for Irish Studies. 2007 utnämndes hon till docent i engelska vid Uppsala universitet. I slutet av 2008 utsågs hon till forskningsledare för en forskargrupp i postkoloniala studier som ingår i forskningsområdet Lärande och socialiseringsprocesser vid Högskolan Dalarna.

Sedan 1 april 2010 är hon professor i engelska vid Högskolan Dalarna.

Poesi som gestaltare av den vardagliga tillvaron

I min forskning har jag ägnat mig åt att studera samtida irländsk poesi, och är särskilt intresserad av mötet mellan poesi och filosofi. Jag är intresserad av att framhäva hur framträdande irländska poeter kan ge uttryck åt den andliga dimensionen i vår existens och hur det kollektiva minnet och det individuella möts i skärningspunkter. I synnerhet har jag intresserat mig för den kvinnliga poeten Eiléan Ni Chuilleanáin och i en bok publicerad 2009 visat hur hennes poesi präglats av det magiska i den enkla vardagen.

De kroppsliga aspekterna av den mänskliga existensen har också intresserat mig. Inte minst i poesi är kroppens uttryck av stor vikt, särskilt för att artikulera det svåråtkomliga och gåtfulla i tillvaron. Detta behandlas i min bok *The Body and Desire in Contemporary Irish Poetry* (2006), som lyfter fram centrala frågeställningar kring den etiska och existentiella innebörden av kroppsliga erfarenheter.

Jag är också intresserad av hur exilens historiska, sociologiska, psykologiska och filosofiska dimensioner återspeglas i ett vidare litterärt, historiskt och kulturellt sammanhang, och är redaktör för *Re-Mapping Exile: Realities and Metaphors in Irish Literature and History* (2005).

Jag är även verksam i Nordic Irish Studies Network, ett nätverk för forskare i irländska studier inom Skandinavien, och är redaktör för Nordic Irish Studies, en litteraturvetenskaplig tidskrift som publicerat både litterära och samhällsvetenskapliga artiklar.

För närvarande är jag engagerad i en forskningsgrupp som samlas runt temat transkulturella möten. Dessutom ägnar jag mig åt att analysera och spegla förändringar i det urbana landskapet och landsbygdens landskap i det moderna Irland, förändringar som finns på ett fysiskt plan, men också på ett psykiskt och existentiellt plan. I sammanhang med förändringar i det nutida landskapet behandlas också eko-kultur och eko-kritik, vårt förhållande till naturen och det som vi alla har gemensamt.

Bo G Jansson

Professor i litteraturvetenskap

Bo G Jansson disputerade 1990 vid Uppsala universitet på avhandlingen "Självironi, självbespeglning och självreflexion: den metafiktiva tendensen i Eyvind Johnsons diktning". Efter en tid vid Institutionen för litteraturvetenskap i Uppsala samt några år vid Aarhus universitet kom han till Högskolan Dalarna 1996 och blev här docent 2005. Han utsågs 2007 till forskningsledare för etableringsområdet Världsarvets Världar. Två av hans viktigaste böcker är "Postmodernism och metafiction i Norden" (1996) samt "Episkt dubbelspel: om fiktionsberättelser i film, litteratur och tv" (2006).

Sedan 1 maj 2010 är han professor i litteraturvetenskap vid Högskolan Dalarna.

Det postmoderna tillståndet

Huvudinriktningen i min forskning är att undersöka relationen mellan det moderna och det postmoderna kulturtillståndet. I min tidigare forskning belyste jag aspekter av detta slag i enskilda litterära verk. Jag undersökte också hur postmodernismen introducerades i Skandinavien inom skiftande kulturella områden.

I min senare forskning har jag något lyft blicken och försökt analysera postmodernismen inte endast i relation till modernismen utan även i förhållande till premoderniteten.

Det är en tacksam infallsvinkel därför att postmodernitet och premodernitet har överraskande mycket gemensamt. Bland annat följande: premoderniteten var en "scenkultur", det vill säga en arena där människor möttes direkt samt interaktivt och kollektivt producerade samhällets kulturyttringar. Dessa kulturyttringar framstod aldrig som ägda av någon enskild person. I detta samhälle var skillnaden mellan konstnären och hans eller hennes publik diffus.

I modernitetens värld däremot, "bokkulturen" som föddes under 1700-talet, uppstod denna skillnad tydligt. Det betyder att kommunikationen mellan konstnär och publik inte längre var interaktiv utan istället enkelriktad. Konstnären och författaren skapade ensamma och aktivt sina alldeles egna konstverk och publiken konsumerade passivt dessa verk.

Med postmodernismens intåg, "skärmkulturens" framväxt, återupprättas i vissa stycken premodernitetens värld. Kulturyttringarna tenderar ånyo att bli interaktivt och kollektivt skapade produkter (till exempel på Internet). Det som hotar att försvinna är konstnären och författaren i modern och modernistisk bemärkelse, det vill säga konstnären och författaren betraktade som individuella skapare av unikt personliga konstverk.

Det är om denna utveckling från premodern "scenkultur", över modern "bokkultur" till postmodern "skärmkultur" min forskning väsentligen handlar.

Christian Kullberg

Professor i socialt arbete

Christian Kullberg är socionom och under åren 1980–1984 utbildad vid dåvarande Högskolan i Örebro. I socionomyrket har han bland annat arbetat som flyktingmottagare och socialsekreterare. Christian Kullberg disputerade 1994 i kommunikation vid Linköpings universitet med avhandlingen "Socialt arbete som kommunikativ praktik. Samtal med och om klienter." Efter sin disputation har Christian Kullberg arbetat vid Örebro universitet och Högskolan Dalarna. Han blev docent i socialt arbete vid Örebro universitet 2004.

Sedan 1 januari 2009 är Christian Kullberg anställd som professor i socialt arbete vid Högskolan Dalarna.

Att utveckla professionen socialt arbete

Mina huvudsakliga forskningsintressen rör genusfrågor i socialt arbete. Jag har också ägnat mig åt likalön och arbetsvärdering, utvärdering av socialt arbete, samverkan mellan professioner och myndigheter samt mäns våld i nära relationer.

Mitt intresse för genus i socialt arbete har bland annat inneburit att jag har bedrivit forskning om hur man inom socialtjänstens försörjningsstöd förstår, bedömer och beslutar om kvinnors och mäns problemsituation och hjälpbehov. I mitt avhandlingsarbete studerade jag denna fråga med hjälp av analyser av samtal mellan socialarbetare och biståndssökande. Senare under forskarkarriären har jag fördjupat mig ytterligare i frågan. Detta har jag bland annat gjort genom att använda den så kallade vinjettmetoden. Den innebär att socialarbetare läser en berättelse om en problemsituation som en kvinna, alternativt man, befinner sig i och därefter svarar på frågor kring denna berättelse.

Ett annat forskningsområde som jag har sysslat med är samverkan mellan olika yrkesgrupper och myndigheter. För mig har det inneburit att på nära håll följa företrädare för kommunal socialtjänst, landstingets psykiatri och den statliga försäkringskassan i deras försök att forma en gemensam enhet för beroendevård.

Jag är också involverad i forskning som rör statens kunskapsstyrning av socialtjänsten, socialarbetares användning av forskningsresultat samt utvärdering av socialt arbete. Inom området forskningsanvändning och utvärdering av socialt arbete har jag bland annat erfarenhet av att arbeta i olika utvecklingsprojekt tillsammans med yrkesverksamma socialarbetare.

Min förhoppning är att min roll som professor vid Högskolan Dalarna ska göra det möjligt för mig att i samarbete med verksamheterna i regionen initiera och genomföra praktisk forskning och utveckling som har relevans för det sociala arbetets teori och praktik.

Kevin McKee

Professor inom äldreområdet

Kevin McKee disputerade i psykologi vid Stirlings universitet, Skottland, 1986. Han blev lärare vid avdelningen för äldres hälsovård vid Sheffields universitet 1994. 2003 utsågs han till universitetslektor vid det till universitetet knutna institutet för studier i åldrande, Sheffield Institute for Studies on Ageing (SISA). Hans forskning har understötts med över 35 mkr av bland andra brittiska forskningsråd (ESRC och EPSRC) och EU. Han har författat över 40 vetenskapliga artiklar.

Alltsedan våren 2009 bor han i Sverige och är sedan 1 maj 2009 professor inom äldreområdet vid Högskolan Dalarna och Dalarnas forskningsråd.

Michail Tonkonogi

Professor i medicinsk vetenskap inriktning idrottsfysiologi

Michail Tonkonogi disputerade år 2000 vid Karolinska Institutet. Efter att ha varit verksam som universitetslektor vid GIH i Stockholm och efter en period som forskare vid Karolinska Institutet kom han till Högskolan Dalarna. 2006 blev han docent i fysiologi vid Högskolan Dalarna. Han har under årens lopp blivit allt mer engagerad i att lyfta fram fysisk aktivitet och hälsa i samhällsdebatten vid sidan av det egna arbetet med dessa frågor.

Sedan 1 februari 2009 är Michail Tonkonogi professor i medicinsk vetenskap inriktning idrottsfysiologi vid Högskolan Dalarna. Han är även ordförande i Utbildnings- och Forskningsnämnden.

Förändringar och livskvalitet hos äldre

När man åldras måste man anpassa sig till förändringar för att upprätthålla en god livskvalitet. I mitt arbete försöker jag förstå de personliga, sociala och miljömässiga faktorer som påverkar en persons livskvalitet då han eller hon åldras, så att vi på ett bättre sätt kan hjälpa äldre att uppleva detta skede i livet som positivt och meningsfullt.

Personliga faktorer som påverkar äldres livskvalitet inkluderar hur man svarar på händelser som påverkar hälsan negativt. Till exempel råkar varje år en av tre i åldern 65 år och äldre ut för ett fall och många återfår inte den aktivitetsnivå som de hade före fallet. Mitt arbete visar att den uppfattning som en person har av orsaken till det egna fallet påverkar återhämtningen och att en del av de äldre (5-15 %) upplever posttraumatisk stress.

Sociala faktorer som påverkar äldres livskvalitet inkluderar det stöd som den äldre får från familj och vänner när han eller hon har svårt att klara vardagslivets aktiviteter. Tillsammans med

partners i flera europeiska länder har jag tagit fram ett verktyg (COPE Index) för att bedöma hur anhörigvårdare till äldre upplever situationen. Detta verktyg hjälper till exempel biståndsbedömare och distriktssjuksköterskor att besluta om någon form av insats är nödvändig.

Miljöfaktorer som påverkar äldres livskvalitet inkluderar kvaliteten i boendet. Äldre med mycket nedsatt hälsa behöver ofta det stöd som erbjuds vid särskilda boenden och då är en god fysisk miljö oundgänglig. I mitt arbete har jag utvecklat ett verktyg för att bedöma kvaliteten i miljön vid särskilda boenden. Vi vet idag att sambandet mellan boendets design och den boendes livskvalitet till stor del är avhängigt av den boendes funktionsförmåga, vilket gör det svårt att utforma en miljö som passar alla. Information av detta slag är till hjälp för designers och arkitekter när det gäller att utveckla stödjande miljöer för äldre.

Cellernas kraftverk verkliga anpassningskonstnärer

Min huvudinriktning i forskningen faller inom området energiomsättning i den mänskliga muskulaturen. Jag har lagt tyngdpunkten på frågor kring effekten av fysiskt arbete och träning på de kontroll- och styrningsmekanismer som reglerar den energiproduktion i musklerna som kräver tillgång till syre.

Metodiken i mina första studier av energiomsättningen var främst att analysera hur nedbrytningsprodukter ansamlas i muskeln. Studierna ledde mig till insikten att den funktion som finns hos det som kallas cellernas kraftverk, mitokondrierna, har central betydelse för att förstå muskelcellens energiomsättning.

De experimentella data som finns om denna funktion i musklerna har dock varit mycket begränsade. Det beror på att det är förenat med betydande metodologiska svårigheter. Genom ett omfattande utvecklingsarbete har jag tagit fram en bred arsenal av metoder som gör det möjligt att studera just funktionen hos

cellernas kraftverk i små prov av musklerna. Här ingår exempelvis analyser av förbrukningen av syre i cellernas kraftverk, produktionen av ATP som är cellernas energikälla och mätningar av produktionen av fria radikaler.

Denna arsenal av metoder är sammantaget unik, både på nationell och på internationell nivå. I kombination med andra biokemiska och molekylärbiologiska metoder har den gjort det möjligt för mig att etablera en specifik forskningslinje med fokus på den integrerade funktionen i cellernas kraftverk, mitokondrierna.

Parallellt med studier av energiomsättning i muskulaturen har jag även ägnat allt större utrymme åt forskning av mer tillämpad idrottskaraktär under de senaste åren. Framförallt gäller det forskning kring träning av barn och ungdomar.

Rune Wigblad

Professor i företagsekonomi inriktning industriell ekonomi

Rune Wigblad disputerade 1987 vid Linköpings tekniska högskola, som utgör den tekniska fakulteten vid Linköpings universitet. 1994 blev han docent i industriell organisation (industriell ekonomi) vid samma lärosäte. Efter sex år vid Institutionen för ekonomi, statistik och informatik vid Örebro universitet, kom han 2002 till Högskolan Dalarna.

Sedan 1 september 2010 är han professor i företagsekonomi inriktning industriell ekonomi vid Högskolan Dalarna. Han har utvecklat en omstruktureringsmodell som har förändrat några nedläggningsförlopp i riktning mot ett ökat socialt ansvar.

Kerstin Öhrn

Professor i vårdvetenskap inriktning munhälsa

Kerstin Öhrn är legitimerad tandhygienist utbildad i Örebro. Hon var med och byggde upp tandhygienistutbildningen i Falun 1978 och har varit verksam vid Vårdhögskolan Falun och Högskolan Dalarna sedan dess. Hon disputerade 2001 vid Uppsala universitet och utnämndes till docent vid Högskolan Dalarna 2008. Hon har idag uppdrag som prorektor. Kerstin Öhrn har en omfattande internationell erfarenhet och har varit gästlärare vid flera utländska universitet.

Sedan 1 november 2010 är hon professor i vårdvetenskap med inriktning munhälsa vid Högskolan Dalarna.

Går nedläggningar att förena med ett socialt ansvarstagande?

Min forskning har handlat om hur man skapar utveckling i avveckling. Chefer upplever nedläggnings- och nedskärningsbeslut som de svåraste av alla. De anställda blir oerhört frustrerade och oroliga för framtiden, när de drabbas av ett nedläggningsbesked. Jag upplever därför att forskningsområdet är mycket angeläget.

Företagsledare anser ofta att man bör göra pinan kort och genomföra nedläggningen så fort som möjligt. Min forskning visar emellertid att de anställda genomför sina bästa prestationer någonsin under långa nedläggningsförlopp, efter det att den första chocken har lagt sig och all osäkerhet har försvunnit. Det är alltså ekonomiskt riktigt att ha ordnade och långa nedläggningsperioder, samtidigt som detta ger de anställda möjlighet att skaffa annat arbete och de lokala aktörerna, däribland kommun, trygghetsråd och arbetsförmedling, en möjlighet att skapa utveckling av nya arbeten.

En fråga är om det går att förena socialt ansvar med nedläggningar. Mitt svar är att det går. En förutsättning är dock att inblandade parter är aktiva i arbetet. Arbetsgivarparten bör göra aktiva insatser för att skapa socialt ansvar och nya arbetstillfällen i utbyte mot att de fackliga organisationerna tillåter ett stort antal visstidsanställda och annan flexibel personal under omställningen. En sådan partsöverenskommelse bärddar för en god omställning. Om dessutom staten och/eller regionen gör aktiva insatser i samspel med det avvecklande företaget, kan det också bli en regional utveckling med framtidsinriktade verksamheter.

Exemplet Scania ABs avvecklingar 2005-2008, visar att koncerner kan ta ett långtgående ansvar för dem som drabbas av nedläggningsbeskedet. Cirka 83 procent av de 1 250 anställda i Scania Falun och Scania Sibbhult fick en omställning istället för en nedläggning. Samtidigt kunde cirka 55 procent av den gamla sysselsättningen på respektive ort ersättas av ny verksamhet.

Munhälsan är viktig för välbefinnande och en god livskvalitet

Munnen är av central betydelse för välbefinnandet. Problem i munnen medför svårigheter att äta, tala, skratta och kyssas. Det kan påverka självförtroendet.

Eftersom hälso- och sjukvården och tandvården har separat lagstiftning, utbildning och försäkringssystem är det inte självklart att munnen tillhör kroppen. Det är därför viktigt att undersöka vad munnen har för betydelse för hälsan i stort och vad allmänna sjukdomar kan ha för effekt på munnen.

Min forskning är inriktad på patienters upplevelser av munproblem och hur man på bästa sätt kan förebygga och lindra symptom i munnen. Forskningen har två spår. Ett rör patienter med cancer, det är en fortsättning på min avhandling, det andra rör patienter med parodontit.

Cancerbehandling innebär ofta många biverkningar, varav sår, blåsor och sveda i munnen hör till de mer smärtsamma. I min forskning söker jag kunskap om hur dessa problem upplevs samt hur de kan förebyggas och lindras. Forskningen bedrivs i sam-

arbete med både sjukvårds- och tandvårdspersonal. Resultatet har bidragit till ökad kunskap om munnens betydelse för människors hälsorelaterade livskvalitet, lindring av symptom från munnen och minskat behov av smärtlindring i samband med cancerbehandling.

För att förebygga parodontit, är det viktigt med regelbunden noggrann rengöring av tändernas samtliga ytor. De flesta människor borstar tänderna dagligen, men inte alltid tillräckligt noggrant för att förebygga parodontit. Studier hur man på bästa sätt kan förändra beteenden är därför viktiga för att behandla parodontit. Forskningen bedrivs i samarbete med Folk tandvården. Resultaten har bidragit till att patienter har ändrat sitt beteende, fått en friskare mun och upplevt en förbättrad munhälsorelaterad livskvalitet.

Jag bedriver också epidemiologiska studier om munhälsa och munnens betydelse för välbefinnande och munhälsorelaterad livskvalitet.

Foto: Privat

Kamal Abu-Deeb

Gästprofessor i arabiska

Kamal Abu-Deeb är född i staden Safita i Syrien. Han studerade först vid Damaskus universitet och fullföljde studierna med en doktorsexamen i Oxford i England 1971. 1991 blev han professor i arabiska vid Londons universitet och är sedan 2008 professor emeritus. Han har varit verksam vid bland annat universiteten Berkeley och Princeton i USA, Yarmouk i Jordanien och San'aa i Yemen. Sedan 2010 är han gästprofessor vid Dartmouth College i USA. Han har skrivit ett flertal prisbelönta verk, totalt 15 böcker och över 200 artiklar på engelska och arabiska, förutom essäer och dikter.

Sedan 1 mars 2010 är Kamal Abu-Deeb gästprofessor i arabiska vid Högskolan Dalarna.

Mischa Gavrusjov

Gästprofessor i bildproduktion

Mischa Gavrusjov började filma 1971 med beställningsfilm, nyheter och sport för SVT. 1978 började ett samarbete med fotograf Rune Ericson med långfilmer som "Ronja Rövardotter" och Mai Zetterlings "Amorosa". "En film om kärlek" i regi av Mats Arehn 1986 blev hans första film som A-fotograf. I slutet av 70-talet började samarbetet med Jan Troell som ledde till ansvaret för ljussättningen för "Hamsun" 1995, "Så vit som en snö" 2000, belönad med Guldbagge för bästa foto, och "Maria Larssons eviga ögonblick" 2007, nominerad till en Guldbagge för bästa foto.

Mischa Gavrusjov är gästprofessor i bildproduktion vid Högskolan Dalarna sedan 1 augusti 2009.

Med litteraturteori och arabisk poesi i fokus

Jag har i min forskning främst ägnat mig åt jämförande litterära och kulturella studier, med särskilt fokus på litteraturteori och arabisk poesi.

Ett bland nyligen utgivna verk bär den arabiska titeln *William Shakespeare soneetaat aw tawasheeh* (på svenska "Shakespeares sonetter") (2010). Sonetterna har jag översatt till arabiska och jag presenterar också en studie av släktskapet mellan den europeiska sonetten och arabisk poesi. Mina tidigare mest kända översättningar till arabiska är Edward Saida's böcker *Orientalism* och *Culture and Imperialism*.

Idag håller jag på att slutföra ett par böcker som bygger på egen forskning under de senaste fjorton åren och ett flertal tidigare publicerade artiklar. Ett prestigefyllt forskarstipendium och ett pris gav upphov till två projekt, ett om kultur mellan fragmentisering och mångfald och ett om modernitet och postmodernismens framväxt med särskild inriktning på feministisk begrepps-värld.

Det finns ett visst samband mellan de två projekten. 1997 föreslog jag ett nytt teoretiskt ramverk för att förstå litteratur, kultur och politiska realiteter. Jag tyckte mig se framväxten av en "närhetens estetik" som ersätter den "enhetens estetik" som moderniteten i västerlandet och i arabvärlden baseras på. En kortare version om detta finns publicerad på engelska med titeln *In Celebration of Difference* (1995).

Redan i ett tidigare verk på engelska 1984 utvecklade jag tanken att den "lag" som styr mänsklig kreativitet och organisation, alltifrån poesitexter till samhällspolitik, är fragmentisering snarare än enhet och kontiguitet, ett begrepp som jag hellre använder än "närhet".

Mitt andra projekt handlar om postmodernismens framväxt som jag till stor del uppfattar vara en tidsålder i vilken kvinnor på alla plan driver fram radikala förändringar. Det betyder att nya gränsdragningar och konflikter i de sociala strukturerna ersätter eller marginaliserar klassiska konfliktlinjer som klass, etnicitet och religion.

Att filma det osynliga

Efter att i många år ha filmat tekniska apparater på industrier, har jag alltmer intresserat mig för människor och deras känslor.

Det mest spännande att gestalta är det vi inte ser! För många är det en paradox att den person som håller i kameran och bokstavligen fotograferar något konkret, talar om det osynliga. Men det mest spännande i film är känslor och upplevelser som bygger upp berättelsen. Som publik ska vi ju fångas av rollfigurernas öden och äventyr. Vi ska ryckas med i deras med- och motgångar, gråta, skratta, bli tjocka i halsen.

Filmfotografens uppgift, som jag ser det och som jag vill förmedla till mina studenter, är att stödja regissören och hjälpa till att skapa stämningar och atmosfär så att filmens handling förhöjs och känslorna når fram. Jag leder arbetet kring kameran för att nå det målet. Ljuset är filmfotografens främsta redskap. Så ogripbart men samtidigt så tydligt. Det är med hjälp av ljus och mörker vi leder åskådaren att se det vi vill att den ska se.

Jag har haft förmånen att arbeta under en tid av stora förändringar i filmtekniken. Skiftet från den analoga tekniken till den digitala har inte alltid varit helt oproblematiskt. De olika metoderna innebär både möjligheter och begränsningar. Att arbeta i båda systemen tydliggör likheterna i berättandet, och att tekniken bara är ett redskap för att förverkliga våra idéer och tankar.

Aldrig tidigare har produktionsresurser för film varit så lättillgängliga som nu. Utrustningen har blivit så mycket billigare, är enklare att hantera och kan betydligt mer. Idag finns till och med filmer som är inspelade med kameran i mobiltelefonen.

Med detta sagt om tekniken, anser jag att allra viktigast är kunskap om berättande och hantering av bilder och ljus, för att göra en historia intressant och medryckande. Därför är den eviga frågan mer aktuell än någonsin: Vad ska vi berätta och hur gör vi det?

Steven Saxonberg

Gästprofessor i sociologi med inriktning politisk sociologi

Efter studier i USA i statsvetenskap och nationalekonomi och i Tyskland i nationalekonomi och företagsekonomi, disputerade Steven Saxonberg 1997 vid Uppsala universitet. 2001 blev han docent i statsvetenskap vid Uppsala universitet och 2008 professor i sociologi vid Masaryk-universitetet i Brno, Tjeckien. Han har också vistats som forskare vid Jagiellonska universitetet i Krakow, Polen, Leipzigs universitet, Tyskland, Karls universitet och Ekonomiska universitetet i Prag, Tjeckien, och de tjeckiska och slovakiska Vetenskapsakademierna.

Sedan 1 september 2008 är han gästprofessor i sociologi med inriktning politisk sociologi vid Högskolan Dalarna.

Samspelet mellan samhället och politik

Min forskning har tre huvudspår: demokratiseringsprocesser, genus och socialpolitik samt nationell identitet.

Kommunismens sammanbrott var en stor och betydelsefull händelse. Jag har undersökt orsakerna till sammanbrottet i Centraleuropa och skälet till att vissa kommunistiskt styrda regeringar har lyckats behålla makten i andra delar av världen som Kina, Nordkorea, Vietnam och Kuba. Trots alla diskussioner om kommunismens kollaps har några regimer lyckats behålla makten, vilket är en viktig fråga att undersöka. Jag har också undersökt den postkommunistiska utvecklingen, t ex uppkomsten av olika partisystem, kvinnorörelsen i Centraleuropa och kvinnor i postkommunistiska parlament.

Ett annat spår har varit genus och socialpolitik. Jag har skrivit om hur socialpolitiken påverkar genusförhållanden, särskilt i Centraleuropa, samt attityder om genus och familjepolitik. Jag har varit speciellt intresserad av vilka faktorer som påverkar socialpolitikens utformning och under senare år av hur historiska faktorer under minst hundra år påverkar dagens socialpolitik.

Jag har kommit fram till att beslut som fattades redan under 1800-talet har haft en mycket stor betydelse för utformningen av dagens familjepolitik och att dessa beslut även påverkar sättet som vi tänker på familjer, föräldrarnas roll och sättet som vi borde ta hand om barnen.

Ett tredje spår har varit nationell identitet och särskilt hur musik påverkar människors identitet. Jag håller på att skriva en bok om klezmermusikens återuppståndelse och hur detta påverkar de inblandades identitet i Sverige, Tyskland, Polen, USA och Israel. Även om musiken i sig kan visa många likheter i olika länder så påverkas de inblandade av de historiska händelserna i varje land. Dessutom skiljer sig även sättet som musiken spelas på grund av skillnader i historiska erfarenheter. Jag har också skrivit jämförande artiklar om banalnationalism och identitet i Polen och Sverige.

Bo Sundgren

Gästprofessor i informatik

Bo Sundgren disputerade 1973 vid Stockholms universitet på en avhandling med titeln "An Infological Approach to Databases". Han blev docent 1974 och adjungerad professor vid Uppsala universitet 1979. Han har därefter varit adjungerad professor vid Linköpings universitet och Handelshögskolan i Stockholm samt gästprofessor vid Mittuniversitetet.

Sedan 2009 är han gästprofessor vid Stockholms universitet och sedan 1 augusti 2010 även gästprofessor i informatik vid Högskolan Dalarna. Parallellt med sin akademiska karriär har Bo Sundgren innehaft olika ledande befattningar vid Statistiska centralbyrån, såsom IT-chef och rådgivare till generaldirektören.

Min forskning – informatik i teori och praktik

I min doktorsavhandling (1973) myntade jag begreppet "metadata", som numera är allmänt accepterat världen över som en beteckning för data som beskriver andra data och därmed gör data begripliga för människor och bearbetningsbara för datorer. Det har alltid varit viktigt för mig att datorstödda informationssystem får en sådan utformning att de bidrar till kvalitet, effektivitet och kundorientering i alla slags verksamheter, såväl affärsmässiga som samhällsliga.

I min verksamhet vid Statistiska centralbyrån har jag särskilt fokuserat på att göra den officiella statistiken så användbar och lättillgänglig som möjligt. Viktiga hjälpmedel därvidlag är en effektiv och flexibel infrastruktur med databaser och metainformationssystem samt kraftfulla och användarvänliga presentations- och analysmetoder.

Under senare år har jag engagerat mig i forskningsfrågor kring eSamhället, eGovernment och e-tjänster. Till skillnad från fysiska produkter har information och kunskap den förträffliga egenskapen att likt den fornnordiska grisen Särimer kunna

konsumeras om och om igen, av hur många människor som helst, utan att förbrukas. Internet innebär dessutom att information kan kommuniceras och delas nästan gratis. Samtidigt är det en utmaning att finansiera framtagandet av värdefulla kunskaper, attraktiva informationsprodukter och tjänster samt erforderlig infrastruktur. Forskningen bör exempelvis bidra till utvecklingen av nya verksamhets-, och affärs- och upphovsrättsmodeller, som kan accepteras av alla aktörer i informationssamhället, inte minst inom mediaområdet.

Den högre utbildningen och forskningen är för övrigt i sig själv ett mycket intressant och viktigt tillämpningsområde i eSamhället. Distansutbildning, flexibelt lärande och med dessa besläktade begrepp visar på en stor potential, och måste uppmärksammas även forskningsmässigt.

Tina Wik

Gästprofessor i byggteknik

Tina Wik är arkitekt med examen från KTH, där hennes konstnärliga meriter gjorde henne till gästprofessor i träbyggandets arkitektur 2001. Hennes träbyggnadsprojekt har uppmärksammats för sin arkitektur, men innehåller även konstruktionsexperiment för framtidens träbyggande. År 2009 blev hon gästprofessor inom restaureringskonst, hennes andra specialområde, vid Kungl. Konsthögskolan. Under de senaste tio åren har hon restaurerat krigsskadade monument och medverkat till att bygga upp "Riksantikvarieämbetet" i Bosnien Hercegovina. Båda insatserna har belönats med Europa Nostra-priset, liksom ett projekt i Nora, ett känsligt modernt tillägg i en historisk miljö.

Sedan 1 september 2010 är hon även gästprofessor vid Högskolan Dalarna i byggteknik.

Passiva massivträhus

Min forskning inom Högskolan Dalarna handlar om passiva massivträhus. Detta val av ämne bygger vidare på vad jag har arbetat med under en stor del av min yrkesverksamhet; trähus. Min målsättning har varit att förnya träbyggnadstekniken och dess arkitektur. Det vill jag göra genom att hitta både trätekniska lösningar för ett effektivt byggande och dagens komfortkrav och gestalta dessa med ett modernt formspråk. En viktig del har därmed varit att utveckla träarkitekturen i symbios med träbyggnadstekniken på samma sätt som det murade huset har utvecklats till en modern arkitektur utan historiserande plagiat. I forskningsuppgiften ingår som den viktigaste uppgiften att få ner energikonsumtionen till passivhusstandard. Min roll är att integrera energieffektiva lösningar i arkitekturen och samtidigt nyttja stomsystemets möjligheter till intressanta arkitektoniska lösningar.

Med dagens passivhus koncentrerar man sig i allmänhet på att lösa energifrågan, men missar grovt vad gäller gestaltning och

CO²-kravet. Resurseffektivitet är lika viktig som energisnålhet och framtida krav kommer att fokusera på bägge aspekterna. Därför kommer inte dagens passivhus att uppfylla framtida miljökrav inom byggsektorn.

Kravet på reducerad energiförbrukning kommer att skärpas efter hand. Energikravet för nybyggnader varierar idag beroende av klimatzon och uppvärmningsmetod och anges som förbrukning per kWh/kvm och år. Kravet kommer att stramas åt ytterligare och med all sannolikhet även att inbegripa det äldre byggnadsbeståndet. CO²-frågan kommer att tillföras som ett ska-krav.

Nya byggsystem som uppfyller kommande miljökrav måste utvecklas i tid så att de finns på marknaden och kan garanterat uppfylla myndighetskraven och även brukarkrav på utformning. Det är viktigt för att de nya byggsystemen ska bidra till en god miljö både ur gestaltnings- och klimatsynpunkt.

Forskningspresentationer

Docenter och doktorer

Docenter

Ulf Bexell

Ulf Bexell har med början 1995, arbetat först som doktorand, sedan som universitetsadjunkt i materialvetenskap vid Högskolan Dalarna. Under åren 2007–2009 var han dock forskningsingenjör på Sandvik i Sandviken. Han disputerade 2003 vid Uppsala universitet med avhandlingen *Surface Characterisation Using ToF-SIMS, AES and XPS of Silane Films and Organic Coatings Deposited on Metal Substrates*. I september 2009 utnämndes han till docent i materialvetenskap vid Högskolan Dalarna.

Ulf Bexell initierar och leder forskning inom materialvetenskap speciellt med fokus på ytmodifiering. Med hjälp av avancerade ytanalysinstrument söker han förklaringen till hur ett materials ytskikt påverkas och kan förbättras med tanke på exempelvis korrosion eller nötning.

Jörgen Elbe

Jörgen Elbe arbetar som lektor i företagsekonomi vid Högskolan Dalarna. Han disputerade 2002 vid Uppsala universitet med avhandlingen *Utveckling av turistdestinationer genom samarbete*. Han utnämndes till docent vid Uppsala universitet i juni 2010.

Jörgen Elbes forskning är primärt inriktad mot frågor som rör samverkan mellan företag och mellan företag och offentlig sektor. Ett område han har fokuserat på är hur samverkan inom turistnäringen kan bidra till regional utveckling, men han har även studerat samverkan vid produktutveckling, internationalisering och utveckling av olika evenemang. Detta har bland annat resulterat i modeller som beskriver och förklarar hur resurser kan mobiliseras och samverkan utvecklas mellan olika aktörer.

Annette Henning

Annette Henning disputerade 2000 vid Stockholms universitet med avhandlingen *Ambiguous Artefacts: Solar Collectors in Swedish Contexts. On Processes of Cultural Modification*. I mars 2010 utnämndes hon till docent i socialantropologi vid Högskolan Dalarna.

Annette Henning ansvarar för samhällsvetenskaplig forskning och driver tvärvetenskapliga projekt vid Högskolans centrum för solenergiforskning. Hon har under sina tjugo år vid Högskolan ägnat ett starkt intresse åt såväl socialantropologin som energiforskningen. Hon fokuserar främst på besluts- och förändringsprocesser relaterade till energieffektivisering och energiomställning. Ett andra fokusområde är kulturspecifika innebörder av energitekniska system, framförallt solvärme i byggd miljö.

Lars Karlsson

Lars Karlsson disputerade 1993 vid KTH i Stockholm med avhandlingen *Stereology in Materials Science – demonstration of some methods*. Avhandlingen beskriver stereologiska metoder som används för att besvara frågor som ”hur mycket” det finns av en viss struktur i ett material. Bilder av strukturen tagna i ljus- eller elektronmikroskop är indata, teorin för metoderna utgår från geometrisk sannolikhetslära.

Under flera år arbetade Lars Karlsson med att tillämpa metoder av detta slag vid Institutet för Anatomi i Bern, Schweiz. 2001 anställdes han som universitetslektor och utnämndes av Högskolan Dalarna i juni 2009 till docent i materialvetenskap. Han är idag verksam som produktansvarig för hårdmetall vid Atlas Copco Secoroc i Fagersta.

Docenter

Lars Rönnegård

Lars Rönnegård är lektor vid Högskolan Dalarna sedan 2008 och bosatt i Djura utanför Leksand. Han disputerade 2003 vid SLU i Uppsala med avhandlingen *Selection, Maternal Effects and Inbreeding in Reindeer Husbandry*. I maj 2009 utnämndes han till docent i statistik vid Högskolan Dalarna.

Hans forskning är främst inriktad på att utveckla statistiska metoder för att hitta gener som styr tillväxt hos bland annat höns och grisar. Det långsiktiga målet med forskningen är att förstå vilka gener som styr tillväxt och metabolism även hos människor och därmed ta fram underlag för utveckling av nya mediciner. Han har även medverkat i forskningsprojekt inom ett flertal olika områden såsom husdjursavel, viltekologi, sophantering och kreditrisker.

Johan Ärnlov

Johan Ärnlov disputerade 2002 vid Uppsala universitet med avhandlingen *Left Ventricular Function in Elderly Men – Metabolic, Hormonal, Genetic and Prognostic Implications*. Under 2004 hade han en postdoktoral forskningstjänst vid forskningsprogrammet Framingham Heart Study vid Boston University, USA. I juni 2009 utnämndes han till docent i kardiiovaskulär epidemiologi vid Uppsala universitet.

Johan Ärnlovs forskning har de senaste åren varit fokuserad på kopplingen mellan njurskador och utvecklingen av hjärtsjukdomar. Han har idag en forskarassistenttjänst genom Vetenskapsrådet och arbetar deltid som läkare. Han är sedan 2007 knuten till Högskolan Dalarna som gästlärare i medicinsk vetenskap och handledare av doktorander.

Doktorer

Désirée von Ahlefeld Nisser

Désirée von Ahlefeld Nisser är filosofie doktor i specialpedagogik. Hon disputerade i maj 2009 vid Stockholms universitet med avhandlingen *Vad kommunikation vill säga – en iscensättande studie om specialpedagogers yrkesroll och kunskapande samtal*.

Specialpedagoger i förskola och skola måste ges möjlighet att arbeta med kunskapande samtal där kompetensen hos samtalspartnern kan lyftas fram. Désirée von Ahlefeld Nisser har undersökt specialpedagogens yrkesroll i förskola och skola och hur en demokratisk kommunikation kan utvecklas. Resultatet visar att specialpedagoger med fördjupad kommunikativ och pedagogisk kompetens skapar delaktighet för alla genom att leda samtal på ett demokratiskt sätt.

Daniel Blessborn

Daniel Blessborn är filosofie doktor i analytisk kemi. Han disputerade i november 2009 vid Uppsala universitet med avhandlingen *Development of analytical methods for the determination of antimalarials in biological fluids*.

Malaria är en parasitsjukdom som sprids med myggor och finns i över 100 länder. En hårt utsatt grupp är små barn med hög dödlighet om sjukdomen inte behandlas, men det har inte gjorts så många studier för att anpassa doserna för dem. Daniel Blessborn har arbetat med analysmetoder för att kunna mäta läkemedelshalten i blodet, något som behövs för att utvärdera läkemedel. Om läkemedelshalten blir för hög kan man få biverkningar och om den blir för låg blir läkemedlet verkningslöst.

Linda Bäcke

Linda Bäcke är teknologie doktor i materialvetenskap. Hon disputerade i april 2009 vid KTH i Stockholm med avhandlingen *Modeling the Microstructural Evolution during Hot Deformation of Microalloyed Steels*.

I varmvalsverket på SSAB i Borlänge valsas tjocka stålämnen ut till tunna långa band. Vad som sker i materialet under varmvalsningen har stor betydelse för den färdiga produktens egenskaper. Linda Bäcke har utvecklat modeller som i detalj beskriver hur stålets mikrostruktur påverkas vid varmbearbetning. Modellerna har verifierats mot både laboratorieexperiment och varmvalsningsprocessen. Resultaten från modellerna visar goda överensstämmelser med mätta värden.

Christian Claesson

Christian Claesson är filosofie doktor i spanska med litteraturvetenskaplig inriktning. Han disputerade i maj 2009 vid Harvard, USA, med avhandlingen *The Role of the Author in Juan Carlos Onetti and Juan José Saer*.

Christian Claesson analyserar hur den uruguayanske författaren Juan Carlos Onetti (1909-1994) och argentinararen Juan José Saer (1937-2005) redan från början av sina banor relaterar skrivande och berättande till en jakt på en gäckande mening – både i liv och i berättelser. Studiet av deras gemensamma intresse för allt som inbegriper ”the scene of storytelling” visar på hittills förbisedda paralleller mellan dessa två djärva förnyare av latin-amerikansk litteratur.

Doktorer

Karin Edvardsson

Karin Edvardsson är teknologie doktor i vägteknik. Hon disputerade i april 2010 vid KTH i Stockholm med avhandlingen *Evaluation of Dust Suppressants for Gravel Roads: Methods Development and Efficiency Studies*.

Trafikgenererat damm på grusvägar innebär en trafiksäkerhetsrisk eftersom det skymmer sikten. Dammets är också hälsovadligt om det kommer ner i luftvägarna. Karin Edvardsson har utvecklat metoder för att kunna mäta dammhalten längs grusvägarna och studera effektiviteten hos olika dammbindningsmedel. Resultaten visar att man på enbart det statliga grusvägnätet skulle kunna göra en kostnadsbesparing på ca 15 mkr genom att använda saltlösning istället för salt i fast form.

Josefin Engkvist

Josefin Engkvist är teknologie doktor i materialvetenskap från Chalmers sedan september 2009. Avhandlingens titel är *Characterization of oxide scales formed on FeCrAl alloys at high temperatures*.

Stål som används vid höga temperaturer bildar en ytoxid. Denna oxid kan vara skyddande genom att ett mycket tunt oxidskikt bildas som med tiden växer till långsamt. Detta förhindrar en snabb nedbrytning av metallen. Många rostfria stål skyddas av att en tunn kromoxid bildas på stålets yta. Vid mycket höga temperaturer, omkring 1000 °C, skyddas rostfria stål bättre av en stabil aluminiumoxid. Josefin Engkvist har med en rad avancerade ytanalys tekniker karaktäriserat denna skyddande aluminiumoxid vad avser vidhäftning, tillväxt och struktur.

Ylva Granbom

Ylva Granbom disputerade i oktober 2010 vid KTH med avhandlingen *Structure and mechanical properties of dual phase steels – An experimental and theoretical analysis*.

Avhandlingen behandlar tvåfasstål, DP-stål, som kombinerar god formbarhet med hög hållfasthet. Ylva Granbom har studerat vad som händer med stålets mikrostruktur under tillverkningsprocessen med fokus på strukturutvecklingen under kontinuerlig glödning. Hon har utvecklat en fysikalisk modell som beskriver vad som sedan sker med stålet under formning. Nytt är den noggranna beskrivningen och att hänsyn tas till att förändringen inte sker homogent i olika faser. Arbetet bidrar till ökad kunskap kring tillverkning och användning av höghållfasta stål som är en del av SSABs nischprodukter.

Sofia Hansson

Sofia Hansson är teknologie doktor i materialmekanik. Hon disputerade i februari 2010 vid Luleå tekniska universitet med avhandlingen *Modeling of the stainless steel tube extrusion process*.

Sömlösa, rostfria rör kan tillverkas via extrusion, en metod som innebär att stålämnet placeras i en sluten container och pressas genom en matris. Traditionellt har processutveckling inom extrusion ofta inneburit fullskaleförsök, som är tidskrävande och kostsamma och dessutom stör produktionen. Sofia Hansson har istället studerat extrusionsprocessen i datorn. De modeller som hon har utvecklat har ökat kunskapen om hur olika parametrar inverkar på processen. Hennes arbete visar att modellering och simulering ger helt nya möjligheter för utveckling och optimering.

Doktorer

Jenny Isberg

Jenny Isberg är filosofie doktor i idrott. Hon disputerade i november 2009 vid Örebro universitet med avhandlingen *Viljan till fysisk aktivitet: En intervention avsedd att stimulera ungdomar att bli fysiskt aktiva*.

Syftet med Jenny Isbergs avhandling var att undersöka möjligheterna att motivera ungdomar i åldern 12-16 år att utöva fysisk aktivitet med förhoppning om att de vill fortsätta att vara fysiskt aktiva. Detta gjordes genom ett träningsdagboksprojekt som pågick under ett och ett halvt år samt en uppföljning sex år efter projektets start. Resultaten visar att träningsdagboken med en feedbackkomponent är en användbar metod för att motivera ungdomar i åldern 12-16 år, som inte är aktiva i föreningsidrotten, att utöva fysisk aktivitet.

Birgitta Jönsson

Birgitta Jönsson är medicine doktor och disputerade i februari 2010 vid Uppsala universitet med avhandlingen *Behavioural medicine perspectives for change and prediction of oral hygiene behaviour*.

Vid inflammationssjukdomen parodontit är noggrann daglig egenvård för rengöring av tänderna avgörande för att hålla tandköttet friskt. Birgitta Jönsson har utvecklat och utvärderat ett individuellt skraddarsytt beteendemedicinskt behandlingsprogram i vilket ingår kognitiva beteendestrategier och motiverande samtal. Resultatet visade att daglig rengöring med tandstickor, mellanrumsborstar och tandtråd var mer frekvent hos de individer som fick ett skraddarsytt program. De hade också bättre munhygien och friskare tandkött än de som fick standardbehandling.

Edmund Knutas

Edmund Knutas är filosofie doktor i pedagogiskt arbete. Han disputerade i oktober 2008 vid Umeå universitet med avhandlingen *Mellan retorik och praktik. En ämnesdidaktisk och läroplans-teoretisk studie av svenskämnet och fyra gymnasielärares svenskundervisning efter gymnasiereformen 1994*.

Svenska är ett centralt ämne i skolan, men vilket innehåll ämnet bör ha, hur innehållet ska gestaltas och varför man ska läsa svenska råder det olika uppfattningar om. Edmund Knutas har studerat fyra gymnasielärares arbete och deras uppfattningar om svenskämnet. Resultatet visar att många olika ramfaktorer försvårar men också möjliggör lärarnas val av perspektiv. Lärarna visade sig ofta omedvetna om de sociala och politiska konsekvenserna av sina ställningstaganden.

Michael Lindgren

Michael Lindgren är teknologie doktor i materialmekanik. Han disputerade i december 2009 vid Luleå tekniska universitet med avhandlingen *Experimental and Computational Investigation of the Roll Forming Process*.

Marknaden för komplicerade profiler i höghållfast stål ökar varje år och tiden från idé till färdig produkt minskar. Detta innebär högre krav på kunskap och möjlighet till simulerings-teknik på ett tidigt stadium när nya produkter ska utvecklas. Michael Lindgren har i sin avhandling studerat simulerings-teknik för komplexa profiler. Resultaten visar att det är möjligt att producera komplexa profiler med variabel höjd och bredd och att finita element-simulering är ett utmärkt verktyg för design av rullformningsprocessen.

Doktorer

Lottie Lofors-Nyblom

Lottie Lofors-Nyblom är filosofie doktor i pedagogiskt arbete. Hon disputerade i april 2009 vid Umeå universitet med avhandlingen *Elefskap och elevskapande – om formandet av skolans elever*.

Avhandlingen fokuserar några av de olika krafter som medverkar till formandet av skolans elever. I två studier speglas olika föreställningar om den ”rätta” och ”lyckade” eleven. I den första studien analyseras läroplanerna från 1969 respektive 1994. I den andra studien riktas intresset mot nioåriga skolelever. Eleverna anser att en bra och lyckad skolflicka/skolpojke är någon som

- Har en väl utvecklad social förmåga
- Bestämmer på ett bra sätt
- Är bra på att hitta på roliga lekar där många kan vara med
- Är duktig på fysiska, praktiska eller estetiska aktiviteter

Malin Lövgren

Malin Lövgren är medicine doktor i omvårdnad. Hon disputerade i mars 2009 vid Karolinska Institutet i Stockholm med avhandlingen *Symtom, besvär och tid hos kvinnor och män med lungcancer*.

Människor med lungcancer har ofta stor symtombörda och kort överlevnad. Malin Lövgren har studerat dessa patienters symtom/besvär, hur länge de får vänta på vård och hur de upplever sin sjukdomstid. Resultatet visade att dagens lungcancer-vård inte är anpassad efter dessa patienters behov och att det behövs en mer effektiv och snabb vårdkedja där psykosocialt och existentiellt stöd får större utrymme. Redskap för att identifiera och hantera dessa patienters besvär bör utformas för att ge patienterna den vård de behöver.

Jan Morawski

Jan Morawski är filosofie doktor i pedagogik. Han disputerade i september 2010 vid Örebro universitet med avhandlingen *Mellan frihet och kontroll. Om läroplanskonstruktioner i svensk skola*.

Läroplaner har till syfte att inte bara styra lärares undervisning utan också producera specifika läraridentiteter. Den svenska skolans läroplaner har från 1800-talet fram till idag konstruerats efter skiftande synsätt på undervisningens teori och praktik - didaktiken. Läroplanens konstruktion har berott på vilka didaktiska frågor som besvarats och vem som fått uppdraget att bli dess författare. Avgörande har också varit vilket synsätt som förhärskat om behovet av lokala självständiga didaktiska beslut och förpliktande instruktioner från ett överordnat centrum.

Lena Olai

Lena Olai är medicine doktor i allmänmedicin. Hon disputerade i mars 2010 vid Uppsala universitet med avhandlingen *Life after a stroke event, with special reference to aspects on prognosis, health and municipality care utilization, and life satisfaction among patients and their informal caregivers*.

Alltfler äldre lever med sviter efter genomgången stroke. Lena Olai har studerat hur livet kan te sig för den äldre personen som drabbats av stroke, men också i vilken situation den anhörige befinner sig, under det första året efter insjuknandet. Resultaten visar en ökad sjuklighet vilket medför ökande vårdkonsumtion i både kommuner och primärvård. Anhöriga är mer deprimerade och upplever en avsevärd belastning.

Doktorer

Karin Perman

Karin Perman är filosofie doktor i statsvetenskap och anställd vid Höskolans centrum för solenergiforskning. Hon disputerade 2008 vid Örebro universitet med avhandlingen *Från el till värme. En diskursanalytisk polycystudie av energiomställning på statlig, kommunal och hushållsnivå*.

Karin Permans huvudsakliga forskningsinriktning är polycystudier om energianvändning. I fokus är hur olika energianvändare tolkar och agerar utifrån lokala, nationella och internationella politiska beslut om energianvändning och energiomställning. Hon studerar framförallt energipolitiska beslut angående energieffektivisering av småhus och flerfamiljshus. Hon undervisar även inom ämnet statsvetenskap.

Susanne Römsing

Susanne Römsing är filosofie doktor i analytisk kemi. Hon disputerade i november 2010 vid Uppsala universitet med avhandlingen *Development and validation of bioanalytical methods – application to melatonin and selected anti-infective drugs*.

Vid koncentrationsbestämningar av läkemedel och ämnen som bildas inuti kroppen krävs noggranna och tillförlitliga analysmetoder. Metoderna utvecklas av den analytiska kemisten som ofta följer den analytiska kedjan från provtagning, provupparbetsning, separation, detektion till utvärdering. Varje steg optimeras och den färdiga metoden valideras efter internationella riktlinjer. Susanne Römsing har utvecklat mätmetoder för sömnhormonet melatonin och för läkemedel mot afrikansk sömnsjuka, malaria samt HIV/AIDS.

Joakim Storck

Joakim Storck är teknologie doktor i industriell produktion. Han disputerade i december 2009 vid KTH i Stockholm med avhandlingen *Strategic and operational capabilities in steel production: product variety and performance*.

Svenska stålproducenter verkar på nischmarknader där stor produktvariation kombineras med små ordervolymer för varje produkt. Joakim Storck visar dock att dagens processteknik är bättre anpassad till stora volymer och låg produktvariation. Genom att utveckla förmågan till effektiv tillverkning av små volymer kan produktiviteten ökas samtidigt som samhällets krav på energieffektivisering tillmötesgås. Inom stålindustrin bör därför en prioriterad fråga vara att utveckla mer flexibla processer för framställning av stål.

Iryna Valyukh

Iryna Valyukh är doktor i teknisk fysik med inriktning mot fasta tillståndets fysik. Hon disputerade i september 2009 vid Uppsala universitet med avhandlingen *Optical Characterization and Optimization of Display Components: Some Applications to Liquid-Crystal-Based and Electrochromics-Based Devices*.

Iryna Valyukhs forskning har varit inriktad på teoretiska och experimentella studier av optiska egenskaper hos material och flerskiktade strukturer som utgör flytande kristall-displayer (LCDs) och elektrochroma (EK) enheter. Flera nya metoder för bestämning av parametrar i LCDs har utvecklats och patenterats. Resultatet av detta arbete kan användas för optimering av LCDs och EK-enheter.

Doktorer

Maria Westman

Maria Westman är filosofie doktor i nordiska språk med didaktisk inriktning. Hon disputerade i april 2009 vid Stockholms universitet på avhandlingen *Skriftpraktiker i gymnasieskolan. Bygg- och omvårdnadselever skriver*.

Gymnasieskolans yrkesinriktade program uppfattas mest som praktiska, men innehåller många teoretiska moment. Maria Westman har studerat den plats och funktion skriftspråk och skrivande har i två yrkesinriktade gymnasieklasser. Resultatet visar att klasserna generellt skriver litet. Eleverna skriver oftast för att lagra och strukturera kunskap och i mindre utsträckning för att utveckla kunskap. Språket och skrivandet bär en viktig kunskapspotential som inte alltid utnyttjas.

Britta Wählin Larsson

Britta Wählin Larsson är medicine doktor och disputerade i maj 2009 vid Örebro universitet med avhandlingen *Skeletal muscle in Restless legs syndrome (RLS) and Obstructive sleep apnoea syndrome (OSAS)*.

Muskulaturen är otroligt anpassningsbar och kan förändra sina egenskaper utifrån omgivande påverkan. Britta Wählin Larsson har analyserat skelettmuskeln på cellnivå hos patienter med sömnstörningar för att hitta bakomliggande orsaker till muskeltrötthet. Det visade sig att de två studerade patientgrupperna hade förändringar i sin muskulatur som tyder på att fysisk aktivitet är av stor vikt. Det fortsatta arbetet syftar till ökad förståelse för de mekanismer i skelettmuskulaturens celler som reglerar funktionen såväl i normala som sjukliga tillstånd.

HÖGSKOLAN
DALARNA